

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za p. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Hrvatska politika.

IV. Ujedinjenjem Italije, preuredbom Francuzke, jedinstvom Njemačke, uspostavljanjem balkanskih država, revolucionarno-državni pokret u Europi je, može se reći, podpuno jenjao i s njim ne računa više ni ista Poljska, koja je u tom pokretu kao nijedan drugi narod sudjelovala i novcem i oružjem i ljudima. Poljaci, koji su se izlagali za svakoga i svugdje, danas gledaju da se kulturno i ekonomski urede, da okupe svoje sile, da izrabe čosovite zgodne prilike, da ojačaju i u takovom radu čekaju razvikat dogodjaja. Jesu li za to Poljaci napustili misao svoga jedinstva, svoje slobode, svoje ujedinjenje i velike Poljske?

Magjari, koji su se oružjem bili podigli proti Austriji, danas o tom i ne sanjaju, već drugim načinom, drugim sredstvima nastoje doći do svoje podpune nezavisnosti. Tako i drugi narodi.

Nastupila su rek bi vremena mira i sabiranja narodnih sila, a to stoga, što su manji narodi u nemogućnosti da oružanom silom svoju volju nametnu većim narodima i većim državama, koje veliku brigu posvećuju, da se od njih uzpostavljeno ravnovjesje održi nepovrijeđeno. Za to ugovori, za to sastanci ministara i vladara, za to i prekomjerna naružanja. Hoće velike vlasti da jedna drugu prisili na uzdržanje ravnovjesja.

Nego pritegne li jedna ili druga strana, ravnovjesja je nestalo i eto zapletaja, rata, pobuna, revolucija, eto novih državnih tvorba, novih saveza, novog ravnovjesja europskoga.

Kako će se sve to razvijati, i kada, koji će narodi u tim zapletajima sudjelovati, koji će oživiti svojim samostalnim životom, suviše je nagadati. Stalno je samo, da će biti uvaženi u svim zahtjevima samo oni narodi, koji budu imali dovoljno snage, svijesti, volje da se nametnu.

Dakle samo oni narodi, koji se kulturno i ekonomički urede, koji po narodnoj svojoj svijesti budu jedinstveni, koji u svojoj narodnoj volji budu složni, koji budu razpolagali svim onim, što narode čini jakim organizmom, samo ti narodi mogu očekivati pri prvom europskom sudaru bolju budućnost. Narodi bez dovoljne svijesti, bez velike snage, bez jedinstvene volje, u nikakvom slučaju ne dolaze do uvažanja ili oživotvorenja najviših narodnih ciljeva. Ni u mirno, ni u ratno doba nema se nego ono, što se dobije.

Dakle, kao što ni drugi narodi, tako ne mogu ni Hrvati računati na izvanredne dogodjaje, nego samo u koliko su u istinu vrijedni, t. j. u koliko su svojoj volji ojačali, u koliko su naime po svojoj volji i svijesti, po svojoj narodnoj snazi kadri izvoštiti.

Nagodbom austro-ugarskom, odnosno ugarsko-hrvatskom uređeni su privremeno odnošaji u monarhiji habsburžkoj. Mi Hrvati od tih uređenih odnošaja nemamo nego poniženja i štete.

O jedinstvu, o zemljišnoj cjelokupnosti ni govora jer smo raztrgani na razne posve tudje uprave. Našeg narodnog gospodarstva, trgovine, prometa ne možemo imati. Svoje narodne vladke još manje, a da o vojsci i drugim oznakama suverene države i ne govorimo. Razumljivo je i posve opravdano, da takvih nesretnih odnošaja ne možemo priznati zakonitima, nego da moramo sve sile uložiti te ih se riešimo i drugim posve zakonitima zamienimo.

Zakoniti odnošaji uobće za svaki narod, a na pose za hrvatski, jesu samo oni, u kojima narod nije tudnjinskoj vlasti podvržen, nego svojoj, u kojima nije narod raztrgan, nego ujedinjen, u kojima nije pod tudnjinskim skrbištvom i izrabljivanjem, nego sam svoj gospodar. Na sve ovo imademo mi Hrvati kao narod pravo i po prirodi i po državnim obvezam današnjih i prošlih vladara ove monarhije, u kojoj živemo.

Nego pravo u međunarodnom životu istovjetno je sa jakošću, sa silom. Bez ovih ne može se uživati nijedno pravo, jer slabijem bivaju njegova prava oteta od jačega. Nami su bila oteta od Austrije, od njezinih vladara.

Hrvatska politika morala bi imati dakle za svoj cilj prisiliti Austriju da nam ona naša oteta prava povratit t. j. da se kraljevina Hrvatska upodpuni u onom obsegu, koji je imala kadno je prejasnu obitelj Habsburga za svoje ustavne kralje izabrala. U tu svrhu ako se „svoj kraljevini priklopi, s privolenjem naroda“ susjedni kus zemljišta, napućen našom braćom (Slovincima); ako se ostala uda kraljevine „sjedine, bez svakoga izlična pitanja; i napokon ako se tako upodpune kraljevine narodni sabor sazove, pa mu se povrate sva „ona prava, koja je kraljevina Hrvatska god. 1526. imala“.

„Taj bi sabor kao najviše i slobodno zakonodavno tielo, vlašću Boga i naroda proglasio i posvetio sva ona sveta načela, koja su i naroda i prijestolja najvrčiji temelji načela: slobodu osobe, slobodu duševnosti, slobodu združenja, slobodu misli i rieči, bilo žive, bilo zabilježene“.

„On bi kako leži u bitnosti slobodnih država, vlast razdielio na pojedine osobe, na obitelji, na občine, na ukupnost više občina i na sav narod, koji se sastoji i državno žive u narodnom saboru“.

„On bi uredio financije kraljevine, uredio trgovačka odnošenja medju kraljevnom i inostranstvom, i zatuzeo se za narodno-državno gospodarstvo“.

„Ovaj bi sabor . . . osigurao srećnu budućnost naroda i sjajnost prijestola“.

Kako smo vidili, ovaj program stranke prava nastojalo se od pravašča oživotvoriti na sve moguće načine, ali Austriju se nije prisililo na povrat hrvatskih prava s jednostavnog razloga, što narod hrvatski nije do sada bio ni toliko jednodušan, ni toliko svjestan, ni toliko jak, da bi joj se bio mogao nametnuti. Nije bilo dovoljne sile i snage. A bez toga ne dobitmo nikad ništa.

Na vanjsku pomoć, na evropske zamršaje ne možemo računati i uzaludno bi bilo na to se zanašati narodu, koji nije dovoljno pripravan, a u današnjim europskim odnošajima bilo bi to jednostavno bezumlje.

Mi Hrvati moramo u našoj politici raditi što i drugi narodi danas čine. Buditi svijest, prikupljati, jačati se i po mogućnosti na našu korist izrabljivati prilike, koje vladaju u ovoj monarhiji i u susjednim, pogrančnim narodima.

Ovo je jedina moguća današnja politika, a u čem bi ova u svojim potankostima morala sastojati, kako bi ju naša stranka imala provodjati, to su sve pitanja, koja se, može se reći, sama od sebe riešavaju, čim se u obzir položaj, snaga naroda, okolnosti, u kojima živemo, uredbe, kojima smo podvrženi, te čim stanemo prema svemu tomu logično zaključivati i prema zaključcima raditi.

„Hrvatska stranka“ se ruši.

Kako naš izvjestitelj iz Zadra obavješćuje, u krilu samog kluba „Hrvatske stranke“ došlo je ovih dana od preloma, koji može po svojoj prilici da odluči o njezinoj sudbini. U sjednici tog kluba razpravljalo se o stranačkim prilikama, pa je, usljed svega onoga, što je izbijalo i izbilo na javu od nekog doba, usljed međusobnog držanja istih članova tog kluba, došlo na pretres pitanje, može li se usljed tih prilika uzdržati i unapried jedinstvo i zajednički rad tog kluba. Izplivalo je naravski pitanje, mogu li se i nadalje podnositi te prilike i kako da im se stane na kraj. Tomu je najviše dalo povoda lagumarsko pisanje „Našeg Jedinstva“, pa se htjelo u sjednici kluba izpostaviti, koji se izmedju članova kluba istovjetuju s onakovim pisanjem.

Prije nego li je do tog došlo, najavili su svoj izstup iz kluba zastupnici Dr. Grgić i Dr. Mangjer. Borčić nije tog sjednici bio prisutan, ali kako donajemo, on se čuti solidaran s pomenutom dvojicom, pa je i njegov izstup već gotova stvar.

Po svemu se dakle vidi, da se „Hrvatska stranka“ faktično ruši, jer, u koliko mi znamo, ni svi oni, koji su u klubu ostali nisu takovi, da bi se mogli unapried uvijek slagati, a najmanje pak

obzirom na razne pojave u našem javnom političkom životu.

Sve ovo dokazuje, da su već i sami temelji te „Hrvatske stranke“ bili slabi, da je njezina pojava, njezin postanak bio pogreška, koja se eto sada osvećuje.

A mi smo to već pri njezinom začetku predviđali i naglasili. „Hrvatska stranka“ je bila iznikla bez svega onoga, što se predhodno hoće da se jednom novoj stranci obezbiediti i razložni obstanak, a k tome bila se je zaogrnila plašeni neke čudne tajinstvenosti, koji joj nije mogao pribaviti ono narodno pouzdanje i pomoć, bez koje ne može nijedna stranka da se održi.

Uzroke današnjim posljedicama mi nalazimo baš u onome, što smo još pisali u travnju god. 1905., kad je ono bio sastanak zastupnika stranke prava i narodne stranke u Splitu.

Onda smo još naglasili, kako je bila grehota, što program, na kojem se ta stranka stvorila, nije bio prije objelodanjen, jer se o njemu nije na taj način moglo razpravljati. A to je bila prva i najveća pogreška.

Da se je razpravljalo, bila bi se čula razna mnjenja, razne potrebe bi se bile pretresale, do onog i onakog programa može bit da se ne bi bilo ni došlo, a valjda bi i onaj sastanak bio donio trajnijih plodova. Javnim razpravljanjem bili bi se po svoj prilici stvorili oni preduvjeti, koji su potrebili, kad se klubovi različitih stranaka hoće da spoje. Došlo bi se bilo do aktuelnih, gorućih pitanja i potreba i stvorilo bi se bilo stvarnih zaključaka neophodno potrebitih u ova doba, koja zahtjevaju od Hrvata uztrajan i sistematički politički rad.

Za to nije ni trebalo novih programa. Svaki čas nove programe izradjivati veoma je pogibeljno. Svako novo pitanje ne stvara potrebe novih programa, nego pojedine točke programa mogu se u stanovitim prilikama proširiti, razjasniti, evolucionirati. A za sve to dosta je jedna ili druga rezolucija, zaključak itd. Kad bi se pak čutila potreba novog kodificiranog programa, to treba da uzsliedi tako rekuć od sebe, iz javnog mnjenja, plebišitarno.

Na taj način ne bi se stvarale nove tvorbe i izlagao narod kušnjam i nejasnoćam, nego bi se postojeće razvijale i jačale, dišplina stranačka bila bi uzorna, organizacija narodna došla bi kao naravan plod dosljednog i uztrajnog rada i političke zrelosti.

Naprotiv mi vidimo još danas posve manji nered, nejasnoću, raznoštvo u mislima i djelovanju, te novih stranaka kao pečurka.

Sastanak u Splitu, dosljedno, „Hrvatska stranka“ nije ništa doprirela, niti je radi gornjih razloga mogla da išta doprinese ozdravljenju svih žalostnih prilika našeg javnog političkog života, pa se uprav za to danas nalazimo u grđim okolnostima nego li onda, kad se ta stranka stvorila i kad je mislila, da će spasiti položaj.

Druga pogreška onog sastanka sastojala je u tom, što su odlučivali sami zastupnici. I do sada se vidilo, da nije dobro, što se naši zastupnici misle za sve i za svakoga. Jer prepušteni sami sebi, oni se složde kad hoće, razrieše stranačke sveze, kad im se sviđi, rade i govore, kako im se prohtije, po osobnom nagnuću, a ne drže se neki ni uputa, ni načela svoje stranke. Na taj način doživljujemo da se ruši dišplina, pače da se cijeli narod kompromituje u najobziblijim časovima za sadašnjost i budućnost.

Ovakova postupanja ne mogu nikad pomoći obćoj narodnoj stvari, makar ih vodila i najbolja namjera. Treba računati na faktor, koji je u svem tomu odlučan.

U politici vriedi načelo, da javnost ima suditi djelovanje koliko pojedini ljudi, toliko i skupina, stranaka. Ne samo, nego je svukud po svietu uveden običaj, koji vriedi kao zakon, da se i ljudi i stranke dogovaraju sa svojim pristašam u svakom slučaju koje predstojeće važnije odluke ili akcije. A kad je dogovor uzsliedo, prepušteno je izvedenje zaključaka onima, koji su joj postavljeni na čelo, zastup-

nicima i t. d. Ovi su na neki način opunovlašteni izbornika, ali su istodobno i njima odgovorni, kako su povjerenom im pitanje riešili i jesu li ga riešili kako dolikuje dostojanstvu i koristi naroda.

Ovako je svukud po svietu. Ovako je do pred koju godinu bilo i u Dalmaciji, barem u onim krugovima, koji su sačinjavali stranku prava.

Na ovaj način pristaše jedne stranke imaju i načina i sredstva, da utječu na odluke i na rad svojih zastupnika ili svojih stranačkih predstavnika, a što je glavno, kad se sporazumno radi, ne može se ništa izvanredna, nenadana dogoditi u životu stranke. Pristaše su medju sobom solidarni, te stranka, u svojim redovima složna, napreduje i može se odlučiti na rad, koji ne pozna popuštanja u granicama njezina programa. Za njom je kompaktno mnoštvo. Ovakove stranke barem su poštovane od svojih protivnika i mogu se nadati ili prije ili posle uspjehu.

Od nekoliko godina u Dalmaciji se ne pita ništa račun na narod. A kao da je i to malo, odlučuje se, radi se, stvaraju se stranke i bez potrebe i bez dogovora. Gospoda, koja nas vode, nemaju nikakvog obzira ni prema zemlji, ni prema prilikama, ni ljudima. Još narodu ne izkažu jednu po njima stvorenu novost, a već mu pružaju drugu. I tako to ide u bezkonačnost. Postaje bolest, šta li, jer kao da po sriedi utrka ili oklada, tko će dalje u novotarijama, u predlozima, u fuzijama, u konferencijama i t. d.

Mi drugi smrtnici čudimo se i pitamo se, kad će to prestati. Bila je stvorena na ovaj način fuzija stranaka, i tko s jednog, tko s drugog razloga primio je na znanje. Takove tajinstvene naravi bili su i svi kašniji podvhati naših političkih vodja. Oni zaključuju, a drugi neka ih sljede.

Ovi i ovakovi zaključci bez ikakvog predhodnog dogovora naravno je, da mnogo škode. S jedne strane ubijaju vjeru i pouzdanje, a s druge čine da zavlada velika nehotanost i zlovolja u narodu. Javnost, jer ju nitko za ništa ne pita, postaje ravnodušna, a novotari misle, da im odobrava. U tomu se varaju. Javnost ih pušta i promatra: čeka njihovo djelovanje.

Danas se najočitije vidi, da je samovolja pojedinih ljudi najopasnija i da vodi do narodnog poniženja. Novotarije imaju efimernu važnost i život, a ono, što je odraz realnog stanja i pravih narodnih potreba, ono, što se osnuje na narodnom temelju, na narodnim pravima, njegovom voljom i privolom — to je samo trajno i vriedno. Svaki pravi rodoljub nalazi u takovom radu ne samo slast, već i priznanje i podporu ciele javnosti.

Program hrvatskoga naroda poznat je, jer je prirodan svakom narodu. Sredstva, da se taj program postigne, jesu sva ona sredstva, koja narod ujedinjuju i prosvjetljuju. Političke su stranke skupine, koje nastoje narod ujediniti i prosvietiti, unapriediti u svakom polju. U tim skupinama svi elementi, koji ih sačinjavaju, valja da su dogovorni i sporazumni barem u glavnim točkama. Za to se hoće iskrenosti i volje, koja se svršava sve dotle, dok se narod podpuno ne organizira prema vanjskim neprijateljima i prema zahtjevima ciele narodne politike.

„Hrvatska stranka“, jer sastavljena od elemenata, koji tim krepostima nisu bili proniknuti, počela je malaksati od svog postanaka, obstojala je samo imenom, naradi je nije podpomogao, a onda je nastupio unutarnji crv, koji ju je podgrizao i doveo do današnjeg stanja. Posljednje pojave to potvrđuju, a i bez njih bilo bi isto.

Mi smo više nego sigurni, da ovo što nije ipak nastalo da naškodi narodu i narodnoj stvari, već da joj pomogne. Jedno izkustvo više puno vriedi i jača mnogo svijest i volju onih, koji hoće da za narod rade.

Ovi će se okupiti, ovi će se maknuti, čuvat će se pogreškama, a onda će s njima biti i narod. To će biti velik korak napred — korak u bolje.

U tammicam.

Milan i Maksim Novaković. Dva brata, dva pristaše proturotnika, ovih su dana zaglavili u beogradskoj tammici na nevjerojatan način. Milan Novaković, bivši častnik, uređivao je list „Za Otačinu“, u kojemu je na svu usta osudjivao umorstvo kralja Aleksandra, a njegova nasljednika proglasio nedostojnim srbskog prijestolja. Obtužen radi raznih zločina bio uapšen. Nu jer su se svi razlozi, radi kojih je Milan bio uapšen, kako kažu, temeljili na prhoj poklozi, to je policija predviđala da će sud morati riješiti Milana obtužbe.

A sada se eto obojica nalaze riješeni života. Beogradske uredovne vijesti javljaju, da su braća Novaković upotriebili zgodu, kad se je nadglednik tammica bio za časak odstraniti iz svoje sobe, te da su unutra prodri, gdje su našli pušaka, revolvera i naboja. U posjedbu oružja, da su počeli pucati s prozora na prolaznike na ulici, a s vrata na čeljad u hodniku. Na to se je šef policije naredio žandar-marij da bombardira sobu u kojoj su se nalazila barikadarna braća! Na svrvi tvrde uredovne vijesti, da su braća Novaković, izpalivši svu zairu, počinili samoubojstvo.

Privatne vijesti iz Beograda javljaju sasvim protivno. Po ovim je vijestima policija dobila nalog od ozgor, da se Srbiju mora osloboditi braće Novakovića. Najprvo je bio ukinut list „Za Otačinu“. Zatim su uapšeni Milan i Maksim, a jer im se zakonitim putem nije moglo nauditi, to se je našlo sredstvo, kako da ih se Srbija riješi. Braća su Novaković bila dovedena u nadglednikovu sobu, gdje je hotimice bilo postavljeno oružje sa nabojima, a onda se podignuo protiv njma oganj, dok ih se napokon razstavilo sa zemljom.

Ove privatne vijesti dobivaju vjerodostojnost, kad se uzme u obzir da braća Novaković nisu bili zatvoreni u istoj sobi; da se nisu mogli dogovoriti da se nadju u nadglednikovoj sobi; da oni nisu mogli iz sobe u kojoj su bili zatvoreni preći preko hodnika, a da ih ne opazi barem jedan od stražara, koji se šetaju u hodniku.

Udovica Novaković, žena ubijenoga Milana Novakovića, podigla je obtužbu protiv gradskog liečnika dru. Godevcu, koji da je naučio beogradsku policiju, da baci u sobu, gdje su se nalazili Milan i Maksim Novaković, kloroforma, da ih ovaj smete.

Braća Novaković, bilo ovako ili onako, prestali su živjeti, a činjenica, da su oni bili neuzavij protivnici današnjih vlastodržaca u Srbiji, daje mnogima nagadati, da su ubiveni od žandara.

Razbada kaže, da se radi o samoubojstvu, dok sve nezavisne novine osudjuju ponašanje žandara, koji da su bez potrebe ubili Novakoviće.

Ubiveni ili ne, stoji da se radi o tragediji, koja pokazuje na teške stranačke odnose u Srbiji, kojih bi trebalo sabiranja i mira u težkim, njezinim prilikama, gdje je sa svih strana sputana.

Obnovljenje ruske ratne mornarice.

Glavna uprava ruske ratne mornarice riešila je i usvojila izradjeni predlog i nact, da se odmah u početku nastupajuće godine zakaze

u Americi gradnja dviju oklopnjača najnovijeg sustava u veličini od 19.500 t.

U ruskim državnim arsenalima gradit će se dvie velike, i to najveće oklopnjače po 23.000 t. Sad se naoružavaju već gotove oklopnjače: „Car Pavle“ i „Car Aleksandar III“. Gotove su oklopnjače „Slava“ i „Tri Svetitelja“ i velika krstarica „Admiral Makarov“. A na crnom moru dograđuju se dvie nove oklopnjače, koje će biti dođudje nedjelje gotove.

U Rusiji već su sagradili do sada iz rata s Japanom 17 sporednih brodova, krstarica, izstriebitelja ili kontro-torpednjača, dakle baš onoliko, koliko su izgubili u ratu. Još grade i druge. Do dvie godine bit će gotovi i već zakazani ratni brodovi, oklopnjače i krstarice, od kojih će se i još nekoliko graditi. Rusija imati će onda i opet svoju novu ratnu mornaricu mnogo jaču, nego li što je bila prije rata s Japanom. A u namunu je, da se u roku od 10 godina sasvim obnovi i usavrši ruska mornarica i dovede na onaj stepen, e da bude Rusija imala vrlo moćno i silno ratno brodogradilje. Rusija je dođuše uvijek bila a i ostat će suvoputna država, bez prekomorskih naselbina. S novom svojom ratnom mornaricom zauzet će ona treće ili četvrto mjesto u redu europskih pomorskih država. Ako Rusija steče pravo, kao što hoće, jer se je već u tom sporazumila sa Englezkom, da sa svojom mornaricom iz crnog mora može prolaziti kroz Bospor i Dardanelele u sredozemno more; ako osnuje još i sredozemnu eskadru, koju će moći po volji provoditi na krajnji Iztok i ako mjesto dosadane glavne stanice u Port-Arturu odredi glavnom stanicom Vladivostok, ili kako se govori, tamo na Amuru, to Rusija već i sad ima dosta jaku ratnu mornaricu, koja joj na Crnom moru ne treba, a koju će moći premjestiti na krajni Iztok.

Sabor u Zadru.

Sjednica 1. listopada.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 sati i po.

Predano je nekoliko interpelacija.

Milić iznosi predlog:

„da sabor kraljevine Dalmacije zaključi, neka visokoj središnjoj vladi izrazi svoje opravdano negodovanje radi zanemarenja željezničkog pitanja“.

Predsjednik kaže, da će s ovim predlogom postupiti po propisima sabsorskog poslovnika.

Tončić, vladin povjerenik, odgovara na razne upite.

Marjočić, vladin referent za školstvo, odgovara također na razne upite.

Prezlazi se na dnevni red.

1. Drugo čitanje zakonske osnove, kojom se izdavaju novi disciplinarni propisi za učiteljska lica, namještena kod javnih pučkih i gradjanskih škola u Dalmaciji.

Radiniri čita izvješće školskog odbora, koji prihvaća osnovu zemaljskog odbora, te predlaže visokom saboru, da ju sa nekojim izpravcima i preinakama odobri. (Ova osnova sadrži propise, koji se temelje na liberalnim načelima.

U obćoj razpravi nije nitko uzio rieč. U posebnoj govorili su Mangjer, Klaić, Ribičić i izvjestitelj Radiniri. Osnova je bila primljena u drugom čitanju.

2. Drugo čitanje zakonske osnove o preinaci §§. 73., 86. i 89. obć. pravilnika.

U pogledu držim nepodpunim, a Jolini su mi junaci odviše razkalašeni, da bi kod njih mogao tražiti pravi odražaj osjećaju Meštrovićeva mladića. Opisati taj momenat ne ćutim dovoljno snage ni dara, ali utvrdim li, da se u Meštrovićevu mladiću taj momenat izražaja unutrnjih osjećaja nalazi na skrajnjoj granici razuma ctenim, e se ne varam u toj misli. Ta se skrajnja granica nalazi ondje, gdje naš razum prestaje djelovati, a na njegovo mjesto stupa bjesnilo.

Vanjska forma oka Meštrovićeva mladića, istina, odaje nam sliku uzrujanu, ali ne poremećena ljudskog organizma.

Taj mladićev duševni momenat, koji, se kako rekoh, nalazi na granici razumnog djelovanja, Meštrović nije mogao ljepše izraziti nego ga je uprav izrazio u mladićevu izbuljenom oku. Pred mladićem se nalazi nevino djevojče, na koje on upravlja sve zrake svoga vida, preko kojih tako da rećem, leti iz mladićevih moždana cieti njegov unutrnji magnetizam bilo prama njezinom oku, da ga zablješti te da sledi njegove stope, bilo prama nektaru u njegovoj ruci da joj ga osladi, te da ju što lakše i bolje hipnotizuje. Jedan je njegov cilj, a želi ga postignuti za dva sredstva. Vidljivim i nevidljivim. Vidljivim, to je nektarom u šaci; nevidljivim to je unutrnjim njegovim magnetizmom, kojim privlači djevojčino oko i srce k sebi.

Milić čita izvješće upravno-gospodarskog odbora, koji, radeći se o eminentno-ekonomskoj koristi za obćine, kao i o prikraćenju rada, predlaže, da sabor glasuje dotične preinake obćinskog pravilnika.

Preinacanje §. 73. sastoji u tome, da bi se unapried obć. predračuni morali priugotoviti naj-dalje do polovice stadenoga, a obć. vieće potvrditi ih barem mjesec dana prije izmakta godine. Konačni računi moraju biti donešeni Vieću na pretres najkasnije 6 mjeseci poslie nego godina izmakne.

Preinacanje §. 86. sastoji u tome, da se jedna visoka odmjera prirca jednom odobrena, može i nadalje uzdržati. Predviđeni su u tom §. razni slučajevi i postupci. Preinacanje §. 89. sastoji u tome što se opazke proti zaključcima Vieća koji se tiću obć. nameta imaju predati obć. Upraviteljstvu ne više kroz rok od 22 već kroz neproduljivi rok od 14 dana odkad je zaključak bio proglašen.

U posebnoj razpravi govorili su Mangjer i Milić. Osnova je primljena u svim čitanjima.

3. Drugo čitanje zakonske osnove o preinaci §. 2. zakona 17. novembra 1880 P. Z. L. br. 62 o uvedanju posebne odredbine na avoz piva i žesti u mjesta podvržena potrošarini.

Milić čita izvješće upravno-gospodarskog odbora, koji predlaže, da sabor prihvati zak. osnovu, po kojoj, kad se jednom postigne carsko odobrenje za već iznos odredbine, može unapried do ovoga većeg iznosa i sam zemalj. odbor odobravati istu odredbinu dotičnoj obćini“. (Primljeno.)

Ribičić čita izvješće školskog odbora, koji predlaže, da se uz neke popravke, prihvat predložena zakonska osnova kojom se ukida zakon od 24. novembra 1880 P. Z. L. br. 64 o zamjenam i nagradam za poučavanje preko propisanog vremena učitelja javnih pučkih škola itd. (Primljena u svim čitanjima.)

Simić čita izvješće zemalj. odbora, koji predlaže, da sabor protegne godišnji doplatak od 400 Kr. ubrojiv u mirovinu, skopčan sa mjestima upravitelja bolnice šibenske i zadarske, i na mjesto upravitelja bolnice Dubrovačke. (Primljeno.)

Simić čita izvješće zemalj. odbora, koji predlaže, da se povisi godišnji personalni doplatak odborom poslužniku P. Beniću na 400 Kr., ubrojiv u mirovinu. (Primljeno.)

8. Zatim se prešlo na riešenje molbenica.

Arneri, u ime financijskog odbora podnosi odnose predloge koji su primljeni.

Ribičić isto u ime molbeničkog odbora. Predlozi su primljeni.

Milić, u ime upravno-gospodarskog odbora predlaže, a da se molba obćine Klnske za preinaku obć. zakona izruči zemalj. odboru, da ju prouči i eventualno u idućem zasjedanju podastre zakonsku osnovu. (Primljeno.)

Katnić čita izvješće zemalj. odbora vrhu molbe Trogiške obćine za pripomoć sirotištu sv. Lazara, koji — predlaže saboru, da preko iste predje na dnevni red. (Primljeno.)

Predsjednik zaključuje sjednicu u pol 2 s. i urieć narednu za sutradan u 10 s.

Sjednica 2. listopada.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 i pol u prisutnosti 29 zastupnika.

Vladu zastupaju Tončić i Golf. Odobren je zapisnik zadnje sjednice i najavljen je nekoliko molbenica.

Čitaju se zatim razne interpelacije.

Tončić, vladin povjerenik, odgovara na upite medj kojima i na onaj zastupnika Dučića o pregjedanju fasija velikih industrijalnih poduzeća, podložnih javnom davanju računa, da porezna vlast mora udarati pravi potpaci podacima društvenih bilanca. (Na ovaj ćemo se odgovore osvrnuti. — Ured.)

Prezlazi se na dnevni red.

1. Predlog zemalj. odbora glede promjene nekih paragrafa pravila zemljišno-vjeresijskog zavoda kraljevine Dalmacije ustupljen je na proučenje upravno-gospodarstvenom odboru.

2. Izvještaj upravno-gospodarstvenog odbora, kojim se podnosi zakonska osnova o odciepljenju nekih odlomaka od političke obćine omiške i o ustanovljenju nove političke obćine, ustupljen je odboru „ad hoc“, koji se već bavi pitanjem političke obćine.

3. Primljen je izvještaj financijskog odbora o izjednačenju pokrajinskih činovnika sa državnim činovnicima glede beriva i godina službe.

4. Ustupljen je financijskom odboru izvještaj zemalj. odbora o povišenju plaće liečniku pomoćniku kod pokrajinske bolnice u Splitu Dru. Ivanu Pervanu.

5. Izvještaj financijskog odbora o predračunima pokrajinske poljodjelske zaklade za god. 1907 i 1908.

Vukotić čita izvješće financijskog odbora, koji podnosi na odobrenje saboru proračun poljodjelske zaklade za god. 1907 i 1908. Troškovi ove zaklade proračunani su na K 44.168 i veći su onih proračunanih za god. 1906 za K 1361. Pošto se računima nema što opaziti, financijski odbor predlaže saboru, da odobri proračun poljodjelske zaklade za god. 1907 i 1908 onako, kao što ih je zemaljski odbor sastavio i podnio.

Golf, vladin referent za poljodjelstvo, uzimlje rieč i kaže, da će po običaju prijašnjih godina upotrebiti i ovaj put prigodu razprave o proračunu pokr. poljodjelske zaklade za god. 1908, da saboru pribiđi potanje podatke o djelotnosti vlade oko promicanja gospodarstva u Dalmaciji kroz g. 1906 i tekuću godinu. Vlada je priznala potrebu, da se ovaj rad još intenzivnije razvije i da sa izvanrednim sredstvima priskoči u pomoć ovoj zemlji. Spominje vladin program, koji obuhvaća sve razne grane narodnog gospodarstva i koji se ima provesti kroz 10 godina.

Zatim čita dugački expose, potanko nabrajajući razne stavke.

Čitanje tog expose-a trajalo je do 2 s. i čet. Predsjednik zaključuje sjednicu i urieć nastavak za sutradan s nastavkom današnjeg dnevnog reda.

Sjednica 3. listopada.

Predsjednik otvori sjednicu na 10 sati i po. Vladu zastupaju isti koji i jućer. Odobren je zapisnik zadnje sjednice.

Čitaju se dvie prispjele molbenice i nekoliko podnešenih interpelacija Biankina, Prodana i Vukotića.

Tončić, vladin povjerenik, odgovara na njeke upite.

Prezlazi se na dnevni red.

Razprava o poljodjelskom proračunu.

Prijavili se za rieč: Biankini, Prodan i Arneri. Predsjednik daje rieč zast. Biankiniu.

Biankini u prvom duhovitom dielu svoga govora osvrće se na expose vladinog referenta za poljodjelstvo, te mu stigmatizira glavne točke i momente ne izpuštajući ni one o vladinjoj brizi za unapredjenje magaradi i „njezinih“ potomakā i

subjektivnost gledaoaca. Ali o istoj, držim, rekao sam moje mnenje. Ne pitam dalje što se nekome svidja li ne, već je li Meštrović svome mladiću dao pravu vanjsku formu prama mladićevu unutrnjem osjećaju. Rekoh u pogledu izbuljena oka da jest. Stadij u kojemu se nalazi Meštrovićev mladić dade se u vanjskoj formi izraziti na dva načina. Naroćito na vanjskoj formi oka. U ovom stadiju ima bića, koja izbulje oba oka, dok ih opet ima koja žmire očima. Njihovo oko upade u očne dubine, vedje ga mal da ne zaklope, a ciele koža naokolo oka postane mlhovana, kao da je udarena od kapi. Razmak između okrajka gornje i donje vedje, između trepacica dopire jedva tri do četiri milimetra širine.

Oba fiziološka pojava na čovječjem oku u ovom njegovom stadiju zavise o individualnosti samoga bića. Razlog, zašto jedan čovjek u ovom stadiju izbulji oko, a zašto drugi žmiri spada u čisto fiziološka razglabanja, na koja se ne ću obzirati, jer to razglabanje smatram suvišnim na ovom mjestu, izićem jedino, da je Meštrović pri davanju vanjskog oblika mladićevu oku najprvo imao da odluči, koju će od ovih dvaju fizioloških pojava izabrati da je orieš na mladićevu oku.

Meštrović je izabrao prvu: izbuljeno oko. Ne bez razloga. Uzmite dva čovjeka iz vaše blizine. (Nastavit će se.)

dvaju kokošnjaka! U drugom dielu osvrće se na sam proračun poljodjelske zaklade, koji se mora još uvijek graditi na šumskim globama.

Iznosi razne nevolje naroda u gospodarstvenom pravcu, osobito onu radi paše na bosanskoj granici. Govori o ampeografiji naših loza, te u tom smislu iznosi i predlog. Zatim spominje i nestajući statističnog ureda, pa i o tome iznosi predlog. Na koncu prosvjeduje proti tome, što se sabor do mala zatvara.

Pr od n govori takogjer o vladinom programu, ali ga ne smatra posljedicom riečke i zadarske resolucije. Ljudi, koji na Rieci potpisahu riečku resoluciju, taj veliki akt, koji ima svoju dobru stranu, nisu sigurno za tim išli.

Ondje su izticanje ideje, a ovo, što daje vlada jest materija. Bilo bi ponizujuće pripisivati današnji vladin rad i obećanja riečkoj resoluciji. Vlada samo vraća najniže kamate. Govori onda o raznim narodnim potrebama i o sitnoj pomoći vladinoj, jer sve što je dala ove godine daje taman jedan heter, jednu paru na svaku glavu u Dalmaciji. Statistikom navadja porast brojeva šumskih nadzornika i lugara od g. 1892. i porast šumskih globa, dok su šume ostale ko i bile. Priroda se ne da siliti. Treba razumno raditi. Vladu ćemo moć pohvaliti samo do jednog decenija, ako izpuni sve što obećaje, ali ne valja zaboraviti, da taman onda t. j. 1917. svršava nagodba izmedj Austrije i Ugarske.

A n e r i govori dugo o nevoljama poljodjelstva i u obće gospodarstva, a onda posebno obzirom na sinjsku krajinu, na uređenje riekp Cetine. Govori i on o veksacijama bosanske vlade prema našim ljudima u pogled paše na bosanskoj granici. Govori i o emigraciji iz zagorja. — Za njim govorio vladin referet za poljodjelstvo Golf da opravda svoje razlaganje i da odbije navale predgovornika na vladu.

K ulišić govori takodjer obširno o potrebama naroda i o načinima, kako da se što uspješnije podigne gospodarstvo. Vladin rad ne će za dugo to postići, jer je nestusavan i još uvijek omeopatičan. Iznosi u predmetu nekoliko zgodnih predloga.

V ukotić se takodjer bavi pitanjima narodne privrede koja bi bila evatuća, da se je na Dalmaciju mislilo i za nju radilo ozbiljno. I on iznosi nekoliko predloga. — Po tome je nastavljena posebna razprava o poljodjeljskom proračunu u kojoj nije nitko "govorio. Proračuni za godine 1907 i 1908 te zaklade bili su primljeni.

Pr imljena je i u trećem čitanju zakonska osnova o novom disciplinarnom postupniku za pučke učitelje.

P redsjednik prekida sjednicu u pol 2 s. popodne i uriče nastavak u 6 sati po podne.

Naši dopisi.

Suhidolac.

(Iz naše trogirskc zagore). Mi doista ne znamo što smo Bogu skrivili, da nas ovako sa svih strana led bije. Nu, neka javnost sudi i vidi naše jade i nevolje. Mi saobćinari obćine trogirskc nosimo tolike terete i troškove, a da ne uživamo ama baš nikakove koristi i nikakovih prava. — pa bi doista već jedno htjeli biti na čistu sa našim računima, da znamo za što i u čiju korist mi plaćamo po 2-300/0 obć. nameta i kuda taj naš krvavi novac ide. Nu, o tim računima mi nikada ne znamo ništa, a kako nas osobe dobro upućene osiguravaju, naš je odlomak imao početkom god. 1906. prelička od 8—9000 K.

Nije li najveća sramota i skrajna nemarnost našega načelnika, da naš odlomak od tolikoga prostora (12 kilometara duljine i 6 km. širine) ne ima svoje škole, uzprkos novčanog pretička, što ga tobože imamo u obćinskoj blagajni, i s kojim se je moglo u ove dvie godine mnogo toga korisna i potrebna uraditi.

Pitam ovom zgodom, gdje su naši novci, gdje su uloženi i koliko nam nose? Naravno, odgovora ne ćemo dobiti, jer uobće naš načelnik na javnu se štampu ne obazire, držeći se one da je muk zlato, mnogo korisniji od govorenja, u ovom slučaju od polaganja javnih računa.

U našem odlomku je željeznička stanica, a nije li i opet najveća sramota, da mi do te stanice nemamo puta, kako ga nemamo uobće kroz celo naše selo, pa s r o i u z postojeće željeznice ipak od svakoga svijeta odijeljen.

Naš „umni i učeni“ načelnik vodi jednu komisiju za drugom — sada za školu — sada za puteve — sve na naš trošak; ali uspjeha nikakvoga — sve za obsjeniti prostoru, jer se uobće u sve to ništa ne razumije, već jedino u parade i sjajne dočke kakvog ministra ili slične ličnosti.

Nije li nadalje najveća sramota i nemarnost načelnika, da ovako ogromno selo nema baš ni jedne uređene javne vode, što je prvi uvjet zdravlja pučanstva, uzprkos naših prištedjenih novaca, koje uživa Bog zna tko i kako,

dočim mi sami stradamo. Mislimo, da se takova šta niti u Turskoj ne događa, jer se niti tamo ne bi našlo mjesta zapuštenijeg od našega, a još sa pretičkom u blagajni.

Koliko god puta dolazimo na obćinu sa našim tužbama, a to je dosada bilo svaki mjesec 2—3 puta, svagda moramo čekati i uvijek nam se kaže: „još nema načelnika“. Konačno evo i „velikog“ načelnika oko 11 i pol, a tada nas redovito odpravi obćino riečima: „Niman šada vremena, dojdite popodne“. Mi dakako čekaj i čekaj do popodne, a kad tamo, načelnika ili uobće nema na obćinu, ili dodje na 6 sati i opet nas odpravi: „da dojdemo sutra ili drugi puta“.

Čujemo svaki dan i od naših susjednih komšiluka i odlomaka, da se i njima to isto redovito događa i da više uobće na obćinu dolaziti ne će, već se direktno obraćati c. k. kot. poglavarstvu ili Zem. Odboru.

Neka si svaki promisli našu dangubu, štetu, potrošak, trud i napor dalekog a uzaludnog puta — vidit će odmah u kakovim okolnostima mi živimo uz ovako nesposobnog načelnika. Taj je čovjek posvema nesposoban za mjesto koje zauzima, pa bude li tako išlo dalje, to ćemo biti prisiljeni potražiti si drugdje lieka. Ovako se više ne može dalje!

Nama se redovito uvijek sve samo obećaje, ali sve ostaje pri starom. Neka jedanputa bude tim obećanjima kraj, a načelnik neka vrši svoju dužnost ili neka — odstupi — što bi bilo najbolje za nas — a takovoga, kakav je on, naći ćemo lahko u svakom i najzadnjem seoskom kvatu. Mi ne ćemo i ne trebamo da on troši naš krvavi novac za kojekakove svoje parade i komedije i mi trebamo čovjeka vrstna i sposobna, koji će znati i htjeti naša prava i sposoban ih braniti, a u tom pogledu je sadnji načelnik posvema nesposoban.

Mi ne vjerujemo, da na obćinskom upraviteljstvu nema ljudi vrednih, sposobnih i zauzetih; ali osuđujemo njihovo pasivno držanje, kad ne će da odlučno i otvoreno ustanu proti ovakovome nezalici, koji je absolutno nesposoban da upravlja jednom obćinom, koju će prije ili kašnje dovesti u velike neprilike. To oni dobro znadu. Toliko za danas.

Zagorac.

Viesti.

Diletantski klub „Hrvatskog Sokola“ otpočet će čim prije sa svojim predstavama, te će tirkom ove sezone davati sliedeće komade: 1) „Kinematograf“, šala u 3 čina od Blumenthala i Kadelberga, 2.) „Najbolje sredstvo proti ljubomornosti“, vesela igra u 3 čina od Bissona, 3.) „Naša Tonka“, šaljiva igra u 4 čina od g. pl. Mozera i P. Lenhardta, 4.) „Gospodin Ravnatelj“ šala u 1 čin od V. Rudolfa, 5.) „Opasan posjet“, lakrdija u 1 čin od J. Romanića, 6.) „Pukovnik od 18 godina“, šaljiva igra u 2 čina. Onda će dati još i „Zablude Matere“, „Obiteljsku Tajnu“ i „Povratak“, a izmedju prvih i komediju u 3 čina „Kojkino Tupinel“ od Bissona. — Liepo!

Iz „Sokola“. Stavlja se do znanja braći sokolovima, da redovite vježbe počimlju od 7. listopada unapried u društvenim prostorijama (dvorani) u ove određene dane: ponedjeljkom i četvrtkom od 6—7 sati mužki pomladak, od 8—9 sati članovi; utorkom i petkom od 6—7 sati ženski pomladak. — Zdravo!

Kretanje u luci. Kroz minulni mjesec rujan ušlo je u šibensku luku i izišlo iz nje: 236 aust. ugar. parobroda i 6 talijanskih, te 50 talijanskih i 15 aust.-ugar. jedrenjača. Ukupna tonelaža iznosi 69.746 t.

Uvažilo se. Iz Promine primamo: Odnosno na dopis, tiskan u cijenjenom istom ovome listu br. 168. rekbi, da je ravnateljstvo pošta uzelo u obzir pravedno zatražene želje obćinstva, te je u pogledu kolostanice preuzelo druge mjere, nego bijaše oglašeno u dopisu istog ovog lista 21. kolovoza broj 161. Ovdje je došao komesar da tačno pregleda dalečine pojedinih odlomaka za prenos seoske pošte. Pozvao je u poštarski ured sve prvašnje natečajete za poštarsku kolostanicu, i na zapisnik primio njihove zahtjeve. Držimo, da će pravedno imati uspjeha!

Parobrodarsko sjedište. Dok se inače sa sigurnošću tvrdilo, da od te parobrodarske fuzije nema uobće ništa, dotle sada dolaze glasovi, da vlada po što po to hoće, da sjedište novom društvu bude u Trstu. Iz Beča je baš nekidan došla o tome pouzdana viest u Zadar, na što su zastupnici naravski odmah brzojavno prosvjedovali. Željni smo vidjeti, dokle će zbilja vlada tjerati svoju i u ovom pitanju.

Narodna pjesmarica. Izdala „Matica Dalmatinska“ VI. izdanje, Zadar 1907. Ciena K 2. Primili smo netom izišlu knjigu pod

gornjim naslovom, koja je dobro poznata narodu. Po šesti put eto izdaje „Matica Dalmatinska“ objubljeni ovu zbirku narodnih pjesama, koju je uredio neumri Mihovih Pavlinović. Prvo izdanje te pjesmarice izišlo je još god. 1865., a onda su sliedila daljnja izdanja god. 1879., 1887., 1895. i 1902. Ovo posljednje brzo se je razpačalo, iako da već skoro dvie godine pjesma-ica nije se mogla dobiti, a naručbe stizale sa svih strana. Nadamo se, da će hrvatski narod jednakom ljubavlju kao i do sada prihvatiti i ovo izdanje „Narodne pjesmarice“, e bi tako podpomogao „Maticu Dalmatinsku“, a ova mu se što prije jednako koristnom knjigom odužila. Osobito preporučamo g. župnicima i učiteljima, da knjigu u narodu preporuču i šire. Naručbe neka se šalju „Matici Dalmatinskoj“ ili „Hrvatskoj Knjižarnici“ u Zadru.

Sokolašima i prijateljima sokolstva! Dr. Franjo prof. Bučar uredio je još ottrag po godine spomen-spis na lanjski I. hrvatski svesokolski slet, a izdao ga „Hrvatski Sokolski Savez“ u Zagrebu, koji ga i prodava u cieniu od 2, 3 i 5 kruna. O njemu se već pisalo po svim našim novinama, pa je baš žalostno, da se do danas nije razprodala ni polovica njegova izdanja. Svakom učestniku sleta spomen-spis je liepom uspomenom na dane sokolske slave i veselja. A i za onoga, koji nije bio u Zagrebu, zabavan je i poučan, jer je u njemu opis lanjske hrvatsko-slavonske gospodarske izložbe. Inače samom izdanju sudjelovali su mnogi prijatelji hrvatskog sokolstva. Djelo je ukusno sa velikim brojem finih ilustracija, pa je uprav šteta, što će pomenuti spomen-spis doživiti sudbinu većine naših književnih izdanja. I to dokazuje našu nemarnost. Kod drugih većih naroda knjige ne propadaju, pa ima i književnika i štiva, a kod nas i onaj mali broj čitaoca više mari za senzacije i karikature, nego li za zdravu knjigu. Sokolska društva i naše knjižare imale bi se zauzeti za razpačete „spomen-spisa“ medju sokolaše i medju ostale naše rodoljube. Naše je sokolstvo mlado. Ako nam je na srcu njegovo razvijanje, treba mu pripomoci, treba ga bodriti. Nemojmo da se za Boga vavijek govori, da su ti Hrvati zbilja... čudni ljudi!

Rudarstvo. Pišu nam iz Stona: Na 18. rujna bilo je rudarsko povjerenstvo na „Gnijlom Ratu“ kod Stona, gdje je otkrivena ugljena ruda nazad 30 godina, svojina gosp. Duje Vežića pk. Danke iz Građa, Gornje Primoje. Povjerenstvo se je najpovoljnije izrazilo glede vrste i količike ugljena. Kako doznajemo, do skora će nastati pregovori s vlastnikom za vadenje materijala. Koliko nam je to ugodno čuti, toliko nam je teško kad bi ovakova blagodat dala se u ruke stranca kod naših kapitalista.

Jematva u južnoj Dalmaciji. Ovogodišnja jematva u južnoj Dalmaciji obilnija je od prošle godine i ako je tanje zemlje suša nešto osušila. Obćenito je grožđe zrelo, kao malo kada. Prodalo se nešto grožđa u Konavlima, Mljetu i Neretu u prilično visoku cieniu. Maslina je djelomice urodila. Rod joj je obćenito izpod srednjega. Do danas drži se posve zdrava. Skupčica radnika i svakog živeža, osobito kruha, teško se osjeća.

Onima, kojima je germanizacija — fantom! Na goričkoj gimnaziji bilo je razpisano mjesto profesora matematike i fizike, koje je dosada izpunjavao prof. Šantel, Slovenac. Pokrajinsko školsko vijeće predložilo je dva slovenska kandidata sa najboljim kvalifikacijama, a jedan od njih domaći je sin i već je suplirao na tom gimnaziji osam dana. Ali ministarstvo za nastavu s neba, pa u rebra. U Gornjoj Austriji životario je neki Niemac, koji je valjda hlepio za jugom, ali na Goricu nikad ni pomislio nije. I pomoću kumova i radi sistema, spomenuto je ministarstvo ponudilo mjesto u Goricu tom Niemcu. Ovaj je već prispio na ladanje i započeo svoju kulturtregersku misiju.

Izborna reforma za istarski sabor. Pokrajinskom saboru u Istri, koji drži ovih dana sjednice u Kopru, predložena je osnova izborne reforme. Po toj osnovi povisuje se broj zastupnika od 32 na 42. Kurija virilista (3 biskupa) ostaje i unapried, broj ostalih zastupnika povisuje se za 9. Veleposjednička kurija imat će kao i dosada 5 zastupnika, trgovačka komora 2, gradovi i trgovišta 13, seoski kotari 13 (dosada 12), sveobća kurija, koja se ovom reformom uvadja, imat će 6 zastupnika. Izborni kotari za gradsku i seljačku kuriju donekle će se promijeniti. U veleposjedničkoj kuriji birat će i oni, koji plaćaju 300 K. U gradskoj kuriji bit će izbornik onaj, koji plaća 20 K direktnog poreza, a u seljačkoj kuriji, koji plaća 10 K. Izbornik mora da je star 24 godine i da jednu godinu stalno boravi u obćini. Izbori će biti direktni i tajni. — Po ovom

novom izbornom redu imat će „Talijani“ i opet pretežnu većinu u saboru jedne zemlje, koja je po svojoj ogromnoj većini hrvatska.

Pogorelci u Japanu. Zadnjih dana mjeseća kolovoza izgorio je veći dio grada Hakodate. To je glavni grad otoka Ješu u japanskom carstvu. 70.000 duša ostalo je bez krova, a mnoštvo ih je poginulo u vatri i u ruševinama. Izmedju ostaloga i katolička crkva, biskupska kuća, razne škole i sirotišta i ostali njihovi zavodi: sve se to pretvorilo u pepeo i ruševine.

Dijamaniti. Najveći dosadašnji dijamant bio je *Rajah di Matau*. Čist i uređen tež 367 karata. *Goconda* tež 440. *Gran Mogol* 279. *Reggente* 136. Na 26. siječnja 1905. u rudnicima Transvaala našao se je dijamant, koji će biti mnogo i mnogo veći od ovih. Transvaal je sada republika, uživa neku neodvisnost, a reć bi da mu ju je udelilo pravedno i pravo slobodoljublje današnjeg englezkog kralja. General Botha, bivši vojda smionih Bura, sada predsjednik republike, u parlamentu je predložio, da ga država kupi i — u znak harnosti daruje kralju Eduardu. To će sada biti najveći dijamant na celom svijetu. Još nisu mogli ustanoviti koliko će težiti kad ga izbruse i izglade. Gotov još nije, a nadili su mu ime: *Kulman*.

Izvjestaji „Hrvatstva“. Primamo: Slavno uredništvo „Hrvatske Rieči“, Šibenik. Odnosno na viest, uvršten u Vašem cijenjenom listu dneva 2. listopada br. 170. pod rubrikom: „Tačan i i duševni izvjestitelj“, a svršava sa riečima: „Ah, Berko, Berko!“ svečano izjavljujem, da ja niasam izvjestitelj zagrebačkog „Hrvatstva“. Toliko blagoizvolite izpraviti uz odlično štovanje, Berko Kirigin, suradnik „Agramer-Tagblatta“.

Spiltski „Dan“ počeo zabadati u nas. Bilježimo i ne odgovaramo. A i što bi? Jednima smo popovske sluge i natražnjaci, drugima smo nezabožici i liberalci. I što ćemo mi na to? Ništa! Puštamo da govore...

Naše brzojavke.

Beč, 5. Nije još ustanovljeno kada će se otvoriti carevinsko Vijeće. Nesigurnost te odluke zavisi o nagodbenim pregovorima. Nagadja se, da bi otvorenje moglo usliediti oko 20. t. mj. Ne uspiju li pregovori, parlament će se otvoriti mnogo kasnije.

Budimpešta, 5. U nagodbenim pregovorima izbijaju nove potežkoće, tako da tiek istih zapinje. Razpravljanja će trajati i kroz iduću sedmicu.

Paris, 5. U štampi mnogo se komentira nota Rusije i Austro-Ugarske odnosuća se na balkansko pitanje. Poslanici signatarnih velevalsti pribiđili su Turskoj notu, koja je predana srbskoj, bugarkoj i grčkoj vladi, a koja se bavi maćedonskim pitanjem.

Budimpešta, 5. Pasivna rezistencija željezničara u Austriji oskoljuje ugarske željezničare. Pokret se u velike širi. Obe su vlade teško zabrinute.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Častim se javiti cijenjenom građanstvu, da sam premjestio svoju

Kovačku Radionicu

iz kuće Inehostri na Poljani
U KUĆU BELAMARIĆ vis-à-vis
OBĆINSKOM PERIVOJU,

te da obavljam tačno i solidno sve radnje zasjecajuće u kovačku i mehaničkoj struku.

Sa štovanjem

IVAN FULGOZI
kovač.

URARIJA I ZLATARIJA

EUGENA PETTOELLA

U ŠIBENIKU
(Glavna ulica br. 128)

Bogato obskrbljene
preporučuju se P. N. Obćintvu.

Ciene umjerene.

